

Deel 4

Oorlog en Rampspoed in Blaasveldse velden

Oorlog is zo oud als de mensheid zelf. Al sinds mensenheugenis trekken volkeren ten strijde, gedreven door macht, geloof, eigendommen of angst. Oorlogen laten littekens na: in het landschap, in de gemeenschap, in de herinnering. Ook Blaasveld ontsnapte hier niet aan. Door de eeuwen heen werd het dorp meermaals overspoeld door geweld, plundering en verwoesting. Dit deel van de tentoonstelling brengt een overzicht van de vele oorlogen die Blaasveld hebben geteisterd en toont hoe groot de impact was op het dagelijkse leven. Niet de grote veldheren of historische data staan centraal, maar de verhalen van de mensen die hier leefden, leden en overleefden.

Beeldenstorm en de Tachtigjarige oorlog (1568-1648)

In de 16de eeuw raasde de Beeldenstorm door Vlaanderen. In 1566 bestormden protestantse groepen katholieke kerken en kloosters. Dit vormde de opmars naar de Tachtigjarige Oorlog (1568–1648), een lange opstand tegen de Spaanse koningen Filips II, III en IV.

Portret van Fernando Álvarez de Toledo beter gekend als Alva

Filips II stuurde de hertog van Alva naar de Nederlanden om de rust te herstellen en het katholicisme als staatsgodsdienst af te dwingen. Edelen zoals Willem van Oranje vluchtten naar Duitsland en organiseerden van daaruit het verzet. Tijdens de vijf jaar van Alva's bewind werden zo'n 8950 personen uit alle lagen van de bevolking ondervraagd en veroordeeld wegens verraad, ketterij of beide; verbeurdverklaring van goederen bij vermogende veroordeelden kwam veel voor.

Portret van den Tympel

In 1579 verbleef de Spaanse veldheer Philip de Recourt, baron de Licques, met zijn leger bij het kasteel van Blaasveld. Zijn troepen – 25 compagnies voetvolk en 12 compagnies ruiters – namen het op tegen het leger van Olivier van den Tympel, een kolonel in dienst van Willem van Oranje. De veldslag bij Blaasveld was kort maar hevig. De Spanjaarden sloegen op de vlucht richting Rupeldijk en probeerden zich te verschansen in de versterking van Stenderen en later in Klein-Willebroek. Uiteindelijk wisten ze de Geuzen te verdrijven, maar graaf De Recourt sneuvelde. Volgens de overlevering werd hij in de kerk van Blaasveld begraven en stond hij bekend als “de generaal met de gouden sabel”.

Rond de figuur van Philip de Recourt bestaat verwarring. Sommige bronnen stellen dat hij sneuvelde in Blaasveld, andere dat hij later trouwde met de dochter van Servaas van Steelandt en heer van Wissekerke werd. Ook latere generaties droegen dezelfde naam, wat de historische reconstructie bemoeilijkt.

Van Olivier van den Tympel (1540–1603) weten we meer. Hij was heer van Korbeek, kolonel in het leger van Willem van Oranje en gouverneur van Brussel in de calvinistische republiek. Met 4000 infanteristen en 800 ruiters nam hij in 1580 Mechelen in, gesteund door Engelse troepen. Daarbij sneuvelde Hugues de Prant. Zijn manschappen, vaak slecht betaald, plunderden op brutale wijze. Mogelijk trokken zij ook uit wraak Blaasveld binnen, waar opnieuw plunderingen en brandstichtingen plaatsvonden.

Portret van Baron Cosmas de Prant (detail uit Vergadering van de oude gezworenen, 1618. Mechelen, Hof van Busleyden, nv.S/48. Foto © Lieve van der Biest)

De Spaanse Furie in Mechelen, ook bekend als de plundering van Mechelen, verwijst naar de gewelddadige inname van de stad tussen 2 en 5 oktober 1572. Drie dagen en nachten lang werd Mechelen geplunderd en verwoest. Niemand werd gespaard: inwoners werden op gruwelijke wijze gemarteld, vrouwen verkracht en zelfs zieken en stervenden uit hun bed gesleurd.

Ook Blaasveld werd in deze periode zwaar getroffen. In 1570 en in 1588 veroorzaakten dijkdoorbraken van de Rupel grote overstromingen. De kerk liep zware schade op. Tijdens de Spaanse Furie volgden plunderingen, brandstichtingen en hongersnood. Ook de kerk werd afgebrand, waardoor veel inwoners naar veiliger oorden vluchtten.

In september 1579 werd bij het kasteel van Blaasveld een groot kampement ingericht. De veldslag tussen de twee legers verspreidde zich over de hele omgeving, tot in Heindonk en langs de Rupel. Vluhtende soldaten werden soms door lokale bewoners overvallen en gedood. Vele gesneuvelde werden ter plaatse begraven, waardoor er in de streek talloze vergeten graven moeten liggen.

In 1580 sneuvelde Hugues de Prant, heer van Blaasveld, tijdens de geuzenaanval op Mechelen. Zijn zoon Cosmas erfde de heerlijkheid. Onder zijn bestuur groeide Blaasveld uit tot een leefbaar dorp en werd de heerlijkheid later zelfs een baronie.

In de regio bleven plunderingen en veldslagen voortduren en ook de kerk van Blaasveld werd herhaaldelijk geplunderd en vernield. Pas in 1618 werd ze heropgebouwd onder impuls van kasteelheer Cosmas de Prant, grotendeels betaald via een belasting op bier.

Het kasteel van Blaasveld was het vaste verblijf van Cosmas de Prant en zijn echtgenote. Zij waren de laatste van deze familie die het kasteel bewoonden.

De rol van de Willebroekse Vaart

Het in 1561 geopende kanaal van Willebroek naar Brussel speelde een strategische rol tijdens de 80-jarig oorlog in onze contreien. De Spanjaarden bouwden er een versterking bij het sas van Klein-Willebroek om de Rupel te verdedigen. Ook daar vonden zware gevechten plaats.

Boerenkrijg (1798)

Franse overheersing en het verzet in de Zuidelijke Nederlanden

In 1797 werden de Zuidelijke Nederlanden ingelijfd bij Frankrijk en opgedeeld in departementen, waaronder Twee Neten (ongeveer Antwerpen). Het dagelijkse leven werd streng gecontroleerd: belastingen stegen, oogsten en goederen werden in beslag genomen, kerken gesloten en kloosters verkocht. In 1798 leidde de invoering van de dienstplicht tot massaal verzet. Ook adel en Kerk werden onder druk gezet; wie niet trouw zwoer aan de Republiek riskeerde gevangenisstraf of er-

Brigand of patriot?

Op 12 oktober 1798 begon in Overmere de Boerenkrijg. Gewapende groepen verzetten zich tegen de Franse overheersing: ze verjaagden gendarmen, heropenden kerken en vielen Fransgezinde ambtenaren aan. De Fransen noemden hen Brigands’, maar de opstandelingen zagen zichzelf als patriotten, strijdend voor “altaar en haard”. Boeren, ambachtslieden, burgers en adel namen deel en veroverden tijdelijk steden zoals Mechelen, Lier en Dendermonde.

De Boerenkrijg barst in het najaar van 1798 in alle hevigheid los. Het Franse leger is grotendeels weggetrokken naar West-Vlaanderen uit vrees voor een Engelse inval. Dat geeft de opstandelingen de kans om steden als Mechelen, Lier en Dendermonde tijdelijk in te nemen. Toch blijft het een kat-en-muisspel: zonder voldoende middelen moeten ze hun veroveringen snel weer prijsgeven zodra Franse troepen toestromen.

Het hevigste verzet vindt plaats in Klein-Brabant, de Kempen en het Hageland. Begin november trekken bijna 4.000 Franse soldaten het gebied binnen. Ondanks fel verzet bezwijkt de opstand. De prijs is zwaar: talloze gesneuvelden, platgebrande huizen en een bevolking die in wanhoop achterblijft.

Emmanuel Benedikt Rollier (1769–1851)

Geboren in Sint-Amands-aan-de-Schelde als zoon van een invloedrijke familie, vestigde Rollier zich na zijn huwelijk in 1796 in Willebroek. Tijdens de Franse bezetting raakte hij betrokken bij de opstand van 1798, bekend als de Boerenkrijg, waarbij hij als leider van de lokale verzetsbeweging de strijd tegen de Franse autoriteiten leidde.

Op 7 juni 1798 leidde Emmanuel Rollier een groep jongeren in Willebroek in het verzet tegen de Franse bezetters. Ze verbrandden kerkregisters, bestormden de kerk en drongen de gendarmen terug. Rollier werd benoemd tot commandant en coördineerde samen met andere lokale leiders een opstand die op 25 oktober uitbrak. Later sloten ook de Blaasveldse brigands zich hierbij aan.

Aanvankelijk wisten ze de Franse troepen terug te dringen, maar na hevige gevechten, waarbij het kasteel Helman en vele huizen werden verwoest, werd het verzet uiteindelijk neergeslagen. Talrijke opstandelingen, waaronder Jan Peeters en Jan Moeremans, werden geëxecuteerd. Rollier ontsnapte telkens. De legende vertelt dat Emmanuel zich bij dreigend gevaar ging verstoppen in het Arkenbos in het Broek.

Zijn huis en bezittingen werden grotendeels verwoest door vijandelijke acties en persoonlijke vijanden, waaronder de revolutionaire commissaris Jean Spiette.

Na de opstand vluchtte Rollier tijdelijk naar Parijs, waar hij politieke en zakelijke contacten onderhield. Hij keerde terug naar Willebroek en bekleedde er later functies als belastingverdelers, hoewel hij nooit volledig werd gerehabiliteerd.

Pastoor Snaegels Jacobus, geboren in Brussel, was pastoor in de baronie Blaasveld van 1781 tot 1808. Hij weigerde de eed van trouw aan de Franse Republiek af te leggen (1797) en werd op het lijstje van te verbannen priesters bestempeld als één van de gevaarlijkste elementen.

Onder schuilnamen en in boerderijen blijft pastoor Snaegels dopen en steun verlenen aan zijn parochianen. Zijn standvastigheid maakte hem tot een edel figuur in de woelige jaren van de Franse bezetting.

De kerk en pastorij werden bestempeld als “zwart goed” om aan gelijk wie verkocht te worden. Men moest binnen de 24 uur na ontvangst van het bericht alle kerkregisters, rekeningen, kerkelijke bezittingen etc. overhandigen aan de griffie van de Municipaliteit. Alle uiterlijke tekenen van godsdienst moesten verdwijnen: heiligenbeelden, kruisen en kapelletjes langs de wegen, werden weggehaald tot woede van de gelovigen. Uiteindelijk werden kerk en pastorij niet verkocht en op 25 april 1803, onder Napoleon, werd de pastorij terug ter beschikking gesteld van de gemeente om te dienen als “woning van de pastoor en desservant”.

De strijd om Blaasveld

In november 1798 maken de Franse troepen hun opmars naar Blaasveld. Onder leiding van **Emmanuel Rollier** en lokale kapiteins worden alle toegangswegen bewaakt: bij de Zennebrug in Heffen, langs de kanaaloevers van Tisselt tot Bornem, en in het hart van het dorp zelf.

De sterkste stelling bevindt zich bij **brouwerij De Valk** van de familie Peeters, pal in het centrum tegenover de kerk. Hier verschanst een groot deel van de boerenkrijgers zich. Vanuit huizen, de dorpskom en zelfs de kerktoeren worden de Fransen onthaald op hevig geweervuur. Urenlang houden de Brigands stand, maar de Franse kanonnen brengen de beslissende slag.

De brouwerij staat in lichterlaaie; de opstandelingen dreigen levend verbrand te worden. Dankzij de moedige **Rumold Van Win**, die een raam weet open te breken, kunnen de strijders ontsnappen via de boomgaard. Ze voegen zich bij de Willebroekse troepen en zetten hun verzet verder in herbergen, molens en hoeves in de omgeving. Ze verschansten zich onder andere in het Molenhuis en de afspanning Frankfort en op de hoven van Van den Bogaert en Rollier. De strijd in Blaasveld was kort maar fel. Het liet diepe sporen na in het dorp: platgebrande huizen en vele doden.

Het einde van de Boerenkrijg

Op 5 december 1798 bezwijkt het Brabantse katholieke leger van opstandelingen onder Franse druk in de Slag bij Hasselt. Het markeert het officiële einde van de Boerenkrijg. De opstand duurde in totaal 55 dagen. Er wordt geschat dat zo’n 5.000 tot 10.000 rebellen en burgerslachtoffers omkwamen.

Het Franse bewind treedt streng op tegen de gevangengenomen vijanden van de republiek. Verscheidene kopstukken van de Boerenkrijg, maar ook verdachte burgers, jong en oud, worden gefusilleerd. Hun ter-dood-veroordeling wordt ruim bekendgemaakt om nieuwe opstandelingen af te schrikken. De controle op de bevolking en de Kerk wordt opnieuw verscherpt om nieuwe verzetsacties in de kiem te smoren.

In 1814 komt het Franse regime ten val en België en Nederland worden samengevoegd tot Het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden onder Willem 1.

De Grote Oorlog (1914-1918)

Net als zoveel gemeenten werd ook Blaasveld zwaar getroffen door de Eerste Wereldoorlog (1914-1918). Tijdens de beschietingen gingen 189 woningen volledig verloren. Slechts 215 huizen bleven bewoonbaar. Van de Sint-Amanduskerk stonden enkel de muren nog overeind; ook het gemeentehuis, de pastorie en zelfs het kasteel Den Berg, de woning van burgemeester Ludovic Lefebvre, gingen in vlammen op. Lefebvre vluchtte uiteindelijk naar Nederland.

De ruïne van het Kasteel Ten Bergh van burgemeester Lefebvre na de beschieting van de Sint-Amanduskerk

De oorlog trof ook de landbouw. Boeren moesten hun oogsten en vee aangeven, het slachten, dekken of castreren van dieren werd streng gereguleerd. Producten die als veevoeder konden dienen, waren verboden. Voor verplichte leveringen ontvingen landbouwers een fractie van de waarde; op de zwarte markt lagen de prijzen vele malen hoger. Vier jaar bezetting volstond om de landbouw en voedselvoorziening volledig te ontwrichten.

In september 1914 trof het oorlogsgeweld het hart van Blaasveld. De **Sint-Amanduskerk** lag geïsoleerd tussen puin; de toren diende als uitkijkpost voor de Duitsers en werd een doelwit voor Belgische artillerie. Tijdens de beschietingen stortte de toren in en bleef van de kerk enkel een ruïne over. Rondom werden meer dan honderd huizen vernietigd of in brand gestoken.

Deze foto's geeft een schrijnend beeld van de Sint-Amanduskerk na de beschieting, met vlak naast het kerkgebouw de stenen restanten van wat eens de brouwerij van de gebroeders Van Roey is geweest

Gemeentesecretaris Louis Van Baelen

Toen burgemeester Ludovic Lefebvre in 1914 naar Nederland vluchtte, werd gemeentesecretaris Louis Van Baelen de feitelijke leider van Blaasveld. Als één van de weinigen die de Franse taal beheerste, nam hij de administratie op zich en hield contact met de hogere overheden.

Na de oorlog wachtte gemeentesecretaris Louis Van Baelen een zware taak, namelijk, namelijk de herinrichting van het bestuur en de heropbouw van de vernielde gemeente.

De aanblik van de kerk na de beschieting moet verschrikkelijk zijn geweest. Louis Van Baelen getuigt: *“Alle beelden, schilderstukken en kerkmeubelen doorschoten. Het schoone hoogaltaar in brokken neergestort. En boven dit alles den bloten hemel”,*

Op het op het puin van het koor ziet hij het Heilig Kruisbeeld liggen. Tot zijn verbazing werd het door geen enkele kogel getroffen. Enkel de vermoldde hand is van de pols afgebroken.

“Ik loofde den Heer dat Hij den schat onze parochiekerk had bewaard, nam met eerbied de hand en verborg ze in mijn reiszak”, aldus Louis Van Baelen.

De Grote Oorlog is voorbij

Op 11 november 1918 volgde de Wapenstilstand. Gedurende veertien dagen trokken de Duitsers voorbij. Een week later verschenen de eerste Belgische troepen. De krijgsgevangenen uit Duitsland waren – net als zij die in Nederland en Engeland een veilig onderkomen hadden gevonden – naar hun al dan niet vernielde woningen teruggekeerd. Vijftien Blaasveldenaren hadden tijdens de oorlog hun leven gelaten.

“De Grote Oorlog” had zijn tol geëist. Gemeentesecretaris Louis Van Baelen wachtte een zware taak, namelijk, namelijk de herinrichting van het bestuur en de heropbouw van de vernielde gemeente.

Na de terugkeer van de inwoners was de ontreddering groot. De meeste huizen waren vernield of leeggeplunderd. Zelfs op de schoolmuur stond te lezen dat alles was gestolen.

Pastoor François Rombaut Anthonis

François Rombaut Anthonis (Mechelen, 1857) was pastoor van Blaasveld van 1903 tot 1924 en volgde het oorlogsgebeuren op de voet en maakte hiervan een uitgebreid verslag. Na de verwoesting van de **Sint-Amanduskerk** werd het beschadigde jongenspatronaat hersteld en ingericht als tijdelijke kapel. Biechtstoelen, beelden en andere noodzakelijke meubelen werden hierheen overgebracht, zodat godsdienstige diensten konden doorgaan.

In januari 1917 werd een groot deel van de Blaasveldse bevolking opgeroepen om naar Duitsland te vertrekken. Dankzij tussenkomst van pastoor Anthonis en de gemeente kon het aantal aanzienlijk worden verminderd. Van de 67 dienstplichtigen die Blaasveld telde, werden er 66 opgeroepen, waarvan tien als helden op het slagveld vielen en enkelen gewond raakten.

“4 Augusti, verklaring van den oorlog tegen Duitschland “.

“Voor den oorlog, was Blaesvelt een schoon lief dorpje, van rond de 2000 zielen. Wanneer de oorlog verklaard werd, werden er militaire verdedigingswerken gemaakt in de kom van het dorp, waarvoor er door de Belgische Genie, 129 huizen werden afgeslecht, waaronder het nieuwe gemeentehuis, de pastorie, enz. Gelukkig werd de kerk gespaard, welke later veel geleden heeft bij het bombardement “.

Er werden militaire verdedigingswerken opgesteld rond de kerk als bruggenhoofd. De kerk werd omringd van “pinnendraad “. “De sacristij gebarricadeerd “. Rondom de kerk werden loopgraven en mijnen aangelegd. Het was ellendig om te zien. De kerktoeren was een observatiepost en was verbonden via bedrading, tot Rumst.

Kunstschaten van de kerk werden in veiligheid gebracht dankzij de hulp van het leger. Kerkelijke diensten werden veel bijgevoond. Vooral 's avonds voor het bidden van het “Rozenhoedje “, tot dit onmogelijk werd i.v.m. de verdediging tegen de naderende Duitsers. De oorlogstragedie werd hier ook werkelijkheid. Door een strategisch defensieve actie werd de kerk beschoten door de Belgische genie, vanuit Boom, waarbij de toren werd vernield met 8 bommen en het gebouw grote schade opliep.

“Het hoge Koor met hare schoone geschilderde vensterramen, de andere ramen der Kerk het orgel, het gestoelte grootendeels verbrijzeld, enz. Welk een ellendige toestand!

Huizen werden vernield en geplunderd. Men vond het Heilig kruis terug onder het puin. Er was een hand afgerukt en de linkerarm beschadigd door een schrapnel.” ...

De Grote Oorlog is voorbij

Als huldebetoon aan de gesneuvelden werd er, op initiatief van gemeente-secretaris Louis Van Baelen, als “Herinnering aan de gesneuvelde soldaten en slachtoffers van de gemeente Blaasveld” een prent uitgegeven, die de foto’s van de gesneuvelden bevatte. (gedrukt bij drukkerij Thomas in Willebroek)

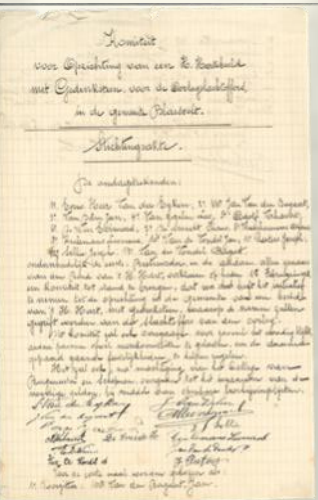
Op de bovenste rij zien we van links naar rechts de gesneuvelde soldaten: J.B. Van de Vondel, René Van der Auwera, Leonard De Vleeschouwer, Victor Van Beneden, Paul Juliaan Huys, Jozef De Wachter en Frans Schaerlaekens. Op de middelste rij Pierre De Ridder, Louis Steenackers en Karel Mantiers. De onderste rij, die de burgerlijke slachtoffers bevat, toont ons v.l.n.r. Jozef Van de Sande, Frans Welens, Louis Van Aken, Frans Troch en Egied Rottiers.

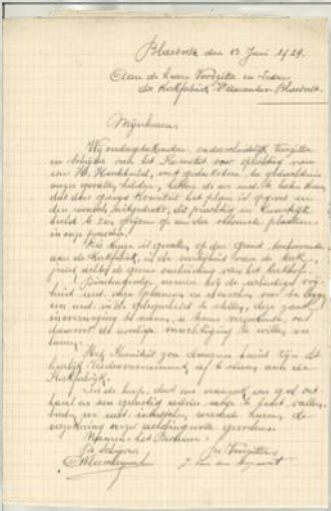
Herdenking van de gesneuvelde soldaten

In januari 1919 werd op voorstel van een Blaasveldse inwoner een inzameling georganiseerd, met als doelen het inrichten van een plechtige herdenkingsmis ter nagedachtenis van de overledenen en het plaatsen van een grafsteen op het kerkhof, die de graven van de soldaten zou markeren en verfraaien. Zo wilde de gemeenschap samen hulde brengen aan degenen die hun leven hadden gegeven tijdens de oorlog.

Het grafmonument voor de gesneuvelden werd opgesteld achteraan op het erekerkhof van de oud-strijders.

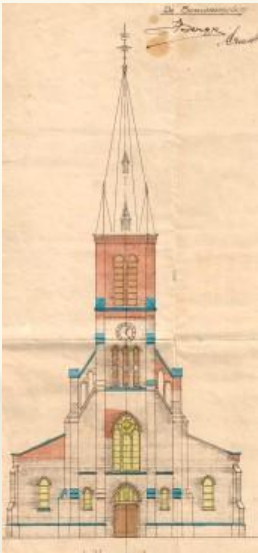
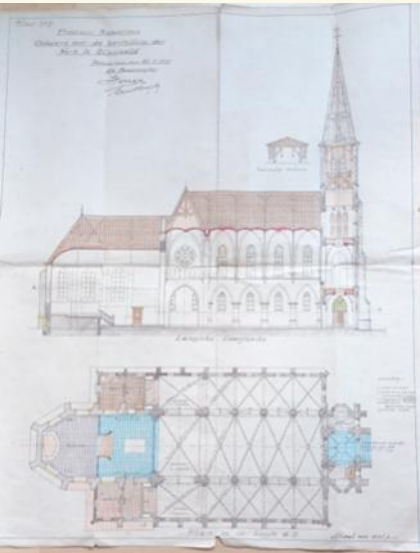
Op 24 augustus 1929 werd, als toewijding van de gemeente aan het H. Hart en ter nagedacht-tenis van de gesneuvelden, een oorlogsmonument onthuld, dat in de buurt van de Sint-Amanduskerk werd opgetrokken. Dank zij openbare inschrijvingslijsten werd de som van 16.000 fr. ingezameld. 15.000 fr. daarvan ging naar het in stenen beeld van Herman De Cuyper. De resterende som van 1.000 fr. van de door het gelegenheidscomité ingezamelde fondsen werd besteed aan bloemen en planten.

Bloemenneerlegging door burge-meester Anatole Lefebvre aan het H.Hartmonument tijdens de herdenking van de gesneuvelden op 11 november 1951

In 1919 werden de plannen voor heropbouw van de kerk opgestart. De eerste herstel-lingen werden al eerder uitgevoerd. Tevens werd in die periode ook het kerkhof ver-groot en aangehoogd. In 1921 wordt dan uiteindelijk met de heropbouw van de kerk gestart. Op 22 november 1922 wordt de vernieuwde kerk door pastoor Fr. R. Anthonis ingewijd.

In 1923 werden de schilderijen hersteld door kunstschilder Arthur Van Poeck te Antwerpen. Het hoogaltaar werd hersteld door Mr. Berger. Van het oorspronkelijk altaar konden nog enkele stukken gered worden, zoals het tabernakel, een ijzeren “coffrefort” voor de uitstalling van het H. Sacrament, 2 medaillons van St.-Amandus en St.-Ambrosius en enkele engelenkopjes. Het zwaar beschadigde koorgestoelte werd in 1924 hersteld en vernieuwd door Jan Van de Vondel, schrijnwerker te Blaasveld.

Plannen voor de vernieuwing van de kerk van 1921 na de verwoesting tijdens de eerste Wereldoorlog getekend door provinciaal architect Careels Edward (~1857 +1933). Als provinciaal bouwmeester drukte hij zijn stempel op vele gebouwen in onze regio, maar vooral ook bij de naoorlogse restauraties en heropbouw. Een van de eerste opdrachten als provinciaal architect was het ontwerp van de parochiekerk van Klein-Willebroek. In 1921 maakt hij de plannen voor de restauratie van de St.Amanduskerk in Blaasveld.

Factuur voor de herstelling van de zes beschadigde kunstwerken waar-onder het schilderij van het hoogal-taar “Christus en zijn discipelen”.

Tweede Wereldoorlog (1940-1945)

Op 10 mei 1940 viel Duitsland in alle vroegte België binnen. Binnen enkele uren werden strategische doelen ingenomen. De Belgische luchtmacht werd grotendeels uitgeschakeld, en de Duitse opmars verliep razendsnel. Ook in onze streek liet de oorlog meteen zijn sporen na. Bruggen in Willebroek en Boom werden opgeblazen door de Belgische genie om de vijand tegen te houden. Belgische soldaten boden verzet, maar konden de opmars niet tegenhouden.

Veel inwoners van Blaasveld en omgeving gingen op de vlucht voor het oorlogsgeweld, met de herinneringen aan de gruwelen van 1914 nog vers in het geheugen. Het lawaai van kanonnen, bombardementen en later zelfs V1-vliegende bommen zorgde voor angst en verwoesting.

De Duitse bezetter stelde een eigen bestuur aan. Er kwamen rantsoeneringszegels en voedseltekorten. Veel mensen leefden in angst en onzekerheid, en velen werden verplicht om in Duitsland te gaan werken. Op 28 mei 1940, amper achttien dagen na de inval, capituleerde het Belgische leger. Officieel gaf men zich om 4 uur ’s morgens over, maar op sommige plaatsen werd nog uren verder gevochten omdat niet alle troepen op tijd op de hoogte waren. De oorlog duurde in totaal 4 jaar. Willebroek werd samen met Antwerpen in september 1944 bevrijd. De Tweede Wereldoorlog eindigde officieel op 8 mei 1945

Jan Neutjens zijn graf werd geplaatst naast dat van drie andere militaire oorlogsdoden (uit WOI en WOII). Deze vier graven vormen samen een ingetogen herdenkingsplaats, een inhoudelijk en vormelijk sterk geheel. De stèles van Neutjens en Troch zijn identiek.

Het verhaal over een Blaasveldse weerstander in WO II .

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden veel Belgen door de Duitse bezetter gedwongen te werken in oorlogsindustrieën, vaak onder onmenselijke omstandigheden. Daartegen ontstond verzet. Eén van de verzetsleiders was Jan Neutjens uit Blaasveld. Vanaf 1941 stond hij aan het hoofd van een verzetsgroep actief in Blaasveld, Willebroek, Boom en Mechelen. Later sloot hij zich aan bij het Partizanenkorps PA 033 en het Geheim Leger, waar hij al snel korpskommandant werd.

Zijn groep pleegde sabotageacties tegen Duitse transporten, spoorwegen en bruggen. Al snel werd Jan Neutjens door de Gestapo gezocht, waardoor hij langdurig moest onderduiken. Het Broek, bekend uit zijn jeugd, werd zijn toevluchtsoord.

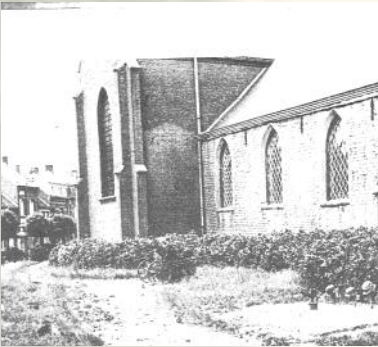
Op 28 mei 1943 werd hij vermoedelijk door verraad opgepakt bij een bezoek aan zijn zieke moeder. Hij werd gevangen genomen in Fort van Breendonk, gemarteld en naar Antwerpen overgebracht, waar hij op 8 september ter dood werd veroordeeld.

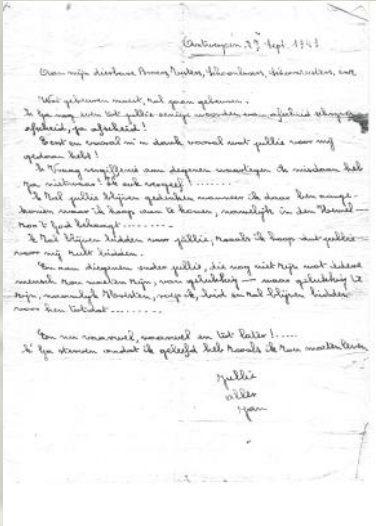
Jan Neutjens werd op 27 september 1943 gefusilleerd. Zijn lichaam werd na de oorlog naar Blaasveld gebracht en begraven bij de kerk. Als eerbetoon kreeg hij een straatnaam en een bronzen buste bij het kasteel van Bel Air.

De noodbrug over de Willebroekse Vaart na het opblazen van de bruggen door de Belgische genie. Achteraan ziet men de verwoeste huizen langs het kanaal.

Tijdens de oorlog werden in een tijdelijk graf naast de kerk, Duitse soldaten begraven.

Frans Jozef Troch sneuvelde op 16 mei 1940 te Dendermonde. Zijn graf bevindt zich samen met dit van Jan Neutjens en twee oorlogsgraven uit de eerste wereldoorlog naast de ingang van de kerk.

Een feestelijke stoet in de straten van Blaasveld na de bevrijding

Een nieuwe klok

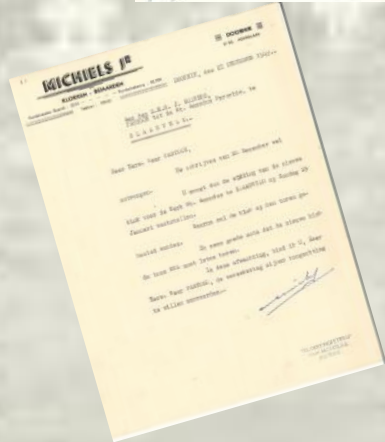
Tijdens de eerste wereldoorlog zijn de klokken gespaard gebleven, maar tijdens de tweede wereldoorlog werden in 1943 door de Duitse bezetter de klokken opgeëist.

Na de oorlog werd een nieuwe klok aangekocht en In 1950 gewijd . De klok werd aangekocht in het atelier van meester klokkenmaker Michiels van Doornik. Ze geeft de toon sol en weegt 744 kg. Ze kreeg opnieuw de naam Amandus.

De tekst op de klok luidt: “mijn naam is Amandus. Ik had voor peter Mr. Anatole Lefebvre en voor meter Mv. De Win-Boon. Ik werd gegoten te Doornik door Michiels jr. in ’t jaar O.H. 1949 onder het pastoraat van den Z.E. Heer Golvers. Ik vervang mijn voorganger die, gegoten in 1909, weggenomen werd door de Duitsers den 14 juli 1943”.

De afbeeldingen langs weerszijden op de klok stellen het Christusbeeld en St. Amandus voor.

Op de foto zien we burgemeester Anatole Lefebvre en onderpastoor Borghijs bij de inhuldiging van de nieuwe klok.

Onderweg in oorlogstijd

Vanaf 10 mei 1940 werden meer dan 300.000 jonge Belgische mannen tussen de 16 en 35 jaar opgeroepen om zich te verzamelen en te evacueren naar Zuid-Frankrijk. Deze mannen, bekend als CRAB's (Centre de Recrutement de l'Armée Belge), werden gevraagd zich aan te melden in rekruteringscentra in Kortrijk, Roeselare of Ieper en vervolgens via Noord-Frankrijk naar Rouen en verder naar Toulouse te reizen.

In Zuid-Frankrijk werden ze verspreid over dorpen, leegstaande kastelen of militaire kampen zoals dit van Agde. De meesten kregen geen militaire training en ervoeren weken van verveling, heimwee en hitte. Na de Belgische capitulatie op 28 mei verloor hun aanwezigheid zin en keerde de Franse bevolking zich aanvankelijk tegen hen, maar na de Franse capitulatie in juni verminderde die vijandigheid. Uiteindelijk keerden de overgebleven jongens in augustus 1940 terug naar België.

Blaasveld in mei 1940
Op 11 mei 1940 wordt Blaasveld in de vroege ochtend opgeschrikt door luchtgevechten en bombardementen. De Duitse troepen zijn België binnengevallen. Drie dagen later, na aanhoudende gevechten, besluiten ook zeventien jonge Blaasveldenaars de reis naar Frankrijk te ondernemen. Na een zware tocht van 14 dagen belanden ze uiteindelijk in Bellegarde, nabij Nîmes, waar ze bijna twee maanden verblijven. Daar vernemen ze dat België gecapituleerd heeft. Ondanks de moeilijke omstandigheden proberen ze er het dorpsleven te delen en kunnen de pastoor van de Saint-Johannesbaptist kerk overhalen om daar mee te mis op te luisteren. Xaveer speelt er op het harmonium en enkele van de andere vluchtelingen vormen een klein koor. In juli 1940 beslissen ze samen met vele anderen om terug te keren. Via een lange treinreis en omwegen door Frankrijk bereiken ze op 4 augustus opnieuw Blaasveld.

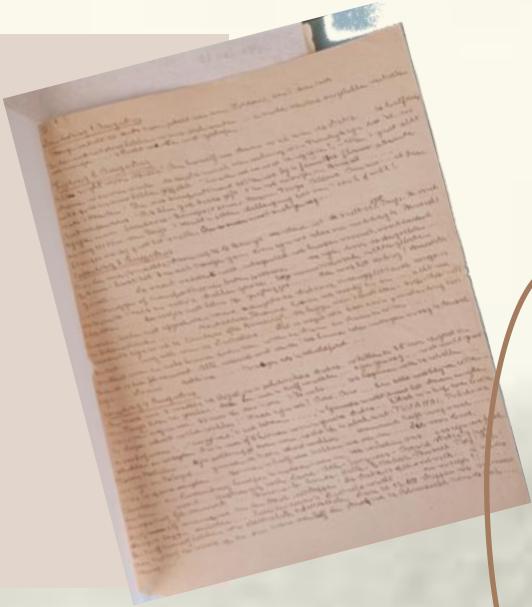
Xaveer Verbruggen is de auteur van het dagboek. Hij werd op 25 juli 1921 in Willebroek geboren en overleed in Vilvoorde op 6 oktober 1976. Van 1948 tot 1970 was hij achtereenvolgens onderpastoor en pastoor van St.Jozef Coloma Mechelen en vanaf 20 september 1970 pastoor van Sint-Jozef Vilvoorde.

(archief Fam. Verbruggen)

Het gezin Verbruggen met de ouders Eugène Verbruggen en Maria Lauwers en de 5 kinderen. Op de foto van links naar rechts: Eugène (vader), Lucie, Xaveer, Maria (moeder) en Hélène. Vooraan: Tittin en Jan

(archief Fam. Verbruggen)

Dinsdag 14 mei 2u20

De oorlog begint voor ons werkelijkheid te worden. Tijd dat we vertrekken. Mijn valies staat klaar, een zak met mondvoorraad, een kruik koffie, mijn fiets goed ingesmeerd en voorzien, een dikke fluwelen broek aangetrokken en ik ben reisvaardig ... We kunnen weg!

We zijn met zeventien man: Constant De Clercq, Miel Schelkens, Phil De Kunst, Jef Van den Too en zijn broer, Gust De Bondt, Felix Somers, Willem Van den Heuvel, Fik Schaerlaekens, Karel de Maeyer, Remi Mees, Januske De Bondt, Sooi Boeykens, Dorre Pintens, Marcel Steemans, Gust Verbeeck en ik.

Dinsdag 21 mei: Een week op vlucht!

"Mannen, vandaag zitten we in Rouen! Maar amaai...! Om acht uur vertrokken, arriveren we... om half vier in Rouen! We gingen lijk slakken!... en volk! Ge zoudt zeggen vanwaar het komt! En auto's: één file voor Rouen van eventjes twaalf kilometer. De een naast en achter de andere... We slingeren ertussen als slangen - "danger" bestaat niet en schrik nog veel minder... Soms scheelt het maar een haartje en ... maar we zijn al verder... en warm? Pffft... we drinken water met vaten... En dan in Rouen. Een schoon, smerige havenstad op de Seine... Volk! Een bijenkorf... Moest daar een bom tussen vallen...

Langs de kaden trekken we heel traagjes naar die fameuze kazerne*. Van daaruit zouden we naar Toulouse "verstuurd worden"... Met ons vijftien trekken we de kazerne binnen. Potdorie, wat is me da!! Een massa jonge mannen staan er opeengepakt... Omdat we vandaag toch niet weg kunnen, gaan we het kazernesgebouw binnen. Ondertussen worden honderden velo's stukgegooid en vermaccineerd*... uit puur plezier... Binnen, echt miserabel! Plaats om te slapen vinden we met moeite... wat stroafval bijeen geschaard... en ons bed is klaar... Slaapwel! Jawel maar... eerst eten! We eten ons laatste brood op... op betonvloer slapen is wel hard maar slapen doen we toch... Geluk dat vannacht geen vliegers cadeautjes zijn komen werpen... ge zoudt wat gezien hebben... hier waar twintigduizend jongens liggen..

Maandag ,27 mei

We arriveren in Nîmes, de oude, beroemde Romeinse stad'. Het is bijna vijf uur. In groep gaan we naar een grote garage ingericht als... slaapzaal. Is me dat hier warm"" eventjes dertig graden. we zetten onze pakken neer, gaan er op liggen en rrr... slapen-... om tien uur worden we gewekt om verder te trekken. In Nîmes en omgeving had men plaats voorzien om veertigduizend vluchtelingen te herbergen. Om half zes zetten we ons neer in een elektrisch treintje dat ons door reuze uitgestrekte wijnvelden om tien over zes in **Bellegarde** brengt. Afstappen... voor goed deze keer. Onze reis is af. Op een hooizolder bij Mr. Dumont, chssee d'Aries krijgen we onze slaapkamer... vóór het gemeentehuis hebben de inwoners van Bellegarde ketelsoep, brood, sardienen, kaas en wijn gebracht... dit is ons onthaal... zo verleden jaar de Spanjaarden... nu Belgen... Fraternité...

Week van 9 tot 20 juni

Wat is het "vluchtelingenleven" eentonig! Alle dagen het zelfde: toch anders: slapen, eten, wandelen en... wachten tot het verandert. Van de oorlog zelf weten we weinig precies. Tendentieuze, verwarde berichten genoeg.

Het eten in de arena is op vast menu gekomen: 's morgens een half pond brood van veertien dagen oud, soms al groen beschimmeld en zuurder dan... azijn...,'s middags een telloor watersoep met vermicelli in, een portie aardappelen met wat saus, 's avonds een telloor halfgekookte, ongesuikerde rijst of macaroni... We hebben gelukkig centen om brood te kopen en zo onze honger verder te stillen... Wat moeten zij doen die geen geld hebben?...

11 mei 1940 om 4.30 uur

"Xaveer" hebt gij dat ook al gehoord? Watte va? Dat geschiet?

Iedereen is wakker geschud. Overal gebonk en geronk ... soms rammelen de ruiten. Nu valt er een bom se. Dat duur zo tot halfzeven, altijd maar vliegtuigen en geschut ... soms enkele korte luchtgevechten aan de mitraillease-knallen te horen

Zondag 4 augustus

Om twee uur 's nachts te Rijsel in een pikdonkere statie. We hebben er vijftientwintig uur op gezet om van Parijs tot hier te geraken. Een ganse nacht duurt het staan en rijden, schokken en wiegelen. Onderweg overal staties met omgeving fel verwoest.. Braine-le-Comte – Halle – Etterbeek – Brussel. Poef! Stop! Half elf wanneer we in de Nord uitstappen! De statie is opeens vol volk ... de andere steigers liggen verlaten ... hier en daar een Duitse wacht. Om half twaalf hebben we een electrikske tot Mechelen. Daar stappen we om kwart over twaalf de rooie op en om tien over half één staan we in Blaasveld aan de kerk ... terug...

Zaterdag, 3 augustus:

Om één uur ('s nachts) staan we in Le Bourget. We rekenen uit: de sneltrein Parijs-Brussel op 4 uur - laat het driemaal trager gaan dan zijn we zekers vanmiddag in Brussel! Jawel... De vaart verbeterd niet, integendeel, we kruipen vooruit' voortdurend noodbruggen of transporttreinen laten passeren... We rijden door de slagvelden... Verbrandede tanks en auto's, stukken geweer, lege munitiekassen, achtergelaten klederen... kruisjes met helm op grafterpjes... Hier was het ooit oorlog. Verwoeste huizen, kerken met afgeschoten torens, ineengestorte stations, ineen gepletterde wagons en locomotieven. Overal is hier fel verwoest

Allé, weeral wat verder! We kunnen zeker morgenvroeg te Brussel zijn... Douai... Béthune... .. trager dan een schildpad...

De tocht terug! Hodie incipitur!

Maandag, 22 juli

Om half zeven eten we voor de laatste maal onze rijst en om zeven uur trekken we naar de statie. De mannen waar we afscheid van nemen staan met de tranen in de ogen... omdat ze niet mee kunnen. In de "Café de la Gare" zetten we er een goeie fles rode wijn de la Clairette op, vullen met idem onze kruiken, een adieu mais pas "au revoir" aan de vriendelijke bazin en om kwart over acht rijden we met het electrikske Bellegarde uit. Adieu muggen en vliegen, schapen en honden, perziken en abrikozen, saluut vlooiën en muf stro, gegroet Lieve Vrouwke op de berg, help ons veilig thuis! Wat zal het daar zijn??

- Reis naar Frankrijk en de plekken waar ze - soms ook meerdere dagen- hebben overnacht .
- Het dorpje Bellegarde waar ze bijna 2 maanden verbleven
- Route van hun terugkeer naar huis

Rijkswacht & Burgerbescherming

De gendarmerie van Blaasveld

In een plattelandsgemeente zoals Blaasveld was de veldwachter lange tijd een onmisbare figuur. Hij hield toezicht in het dorp, zowel als politieagent én als boswachter. De veldwachter vertegenwoordigde de burgemeester, riep de schepenen samen voor vergaderingen en trad op als omroeper bij openbare verkopen. Daarnaast waakte hij over de naleving van regels, controleerde akkers, bossen en weilanden en trad op tegen overtreders.

Tussen de Belgische onafhankelijkheid en 1976 kende Blaasveld zeven veldwachters: Verstraeten, Judocus Gené, J.F. Nauwelaerts, Fidelius Engelbert Gené, Guiliemus Gené en Jules Van Dam. Jules Van Dam was de laatste veldwachter van Blaasveld. Bijna twintig jaar lang stond hij in voor orde en tucht in het dorp, onder de besturen van burgemeesters Anatole Lefebvre, Florimond De Kock, Albert Goossens en Jan Langenaken.

De rijkswachtkazerne

In 1912 keurde het gemeentebestuur onder leiding van burgemeester Ludovic Lefebvre het verzoek van de bevelhebber van de gendarmerie in Mechelen goed om in Blaasveld een brigade op te richten en een kazerne te bouwen. Door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog liep de uitvoering echter vertraging op. Pas in 1920 kreeg Blaasveld zijn eerste rijkswachtkazerne. In 1983 werd de oude rijkswachtkazerne afgebroken.

De rijkswacht van Blaasveld was actief in een ruime regio, soms zelfs tot in Wallonië. In 1925 hielp een ploeg bij het oprollen van een sluikstokerij in Breendonk. Tijdens de grote mijnstaking in de Borinage in 1932 werden Blaasveldse rijkswachters ingezet om de orde te helpen handhaven. (arch. Fam.De Schepper)

Rijkswachter Frederik De Schepper op jonge leeftijd (ca 1920) en enkele jaren later. (arch. Fam.De Schepper)

De rijkswacht in Blaasveld

De rijkswachters woonden samen met hun gezinnen in de kazerne. Zo ook rijkswachter Frederik De Schepper, of beter gekend als Fré Gendarm, die al op jonge leeftijd in dienst trad. Hij betrok er samen met zijn echtgenote en hun zeven kinderen een woning, waar ook een van hun zonen werd geboren. Als rijkswachter had hij wel wat privileges. Zo mocht hij als een van de weinigen vissen in de vijvers van het kasteel van Blaasveld. Tijdens de Tweede Wereldoorlog weigerde hij onder de Duitse bezetter te werken. Uit overtuiging nam hij in 1942 ontslag en ging daarna werken in het Cokesfabriek in Willebroek. (arch. Fam.De Schepper)

Korps Burgerlijke bescherming van Blaasveld

In 1934 richtte de Belgische overheid de Bond voor Passieve Luchtbescherming op, de voorloper van de Civiele Bescherming. Terwijl het leger de actieve verdediging voerde, moest deze dienst de bevolking waarschuwen, eerste hulp verlenen en puin ruimen na bombardementen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog organiseerden de comités in steden als Antwerpen en Luik reddingsoperaties na de inslagen van V1- en V2-bommen eind 1944.

In 1945 werd de organisatie omgevormd tot Nationaal Hulpkorps (NHK), met hoofdkwartier in het Jubelpark. Voor het eerst kwam er professioneel personeel en gebruikte men materiaal van de geallieerden, zoals Amerikaanse vrachtwagens en Engelse pompen. In 1951 ontstond het Korps Burgerlijke Bescherming, officieel vastgelegd in een Koninklijk Besluit van 1954.

Verspreid over het land werden depots en “Grote Wachten” opgericht onder andere in Liedekerke, Ghlin, Crisnée, Brasschaat en later Jabbeke en Libramont maar ook in kleinere gemeenten waren er wachtposten. Vanaf 1960 werden deze operationele eenheden zelfstandig. Tot 2018 bleven zes eenheden actief, klaar om in te grijpen bij rampen en noodsituaties.

Ook in Blaasveld was er een afdeling van de burgerbescherming actief. In 1965 werd door de Civiele Bescherming van Blaasveld in het centrum een grote rampenoefening georganiseerd. Heel het dorp was hierbij betrokken. Na een optocht begeleid door de fanfare De Vrienden van't Recht kon de demonstratie beginnen.